

A Covid19 járvány okozta életmódbeli változások hatásai az óvodahasználókra – Óvodapedagógusok és szülők tapasztalatainak áttekintése

Villányi Györgyné

Magyar Pedagógiai Társaság

Absztrakt

A Magyar Pedagógiai Társaság Kisgyermeknevelési Szakosztály vezetésével széles körű online felmérés készült 2020. első felében az életbe lépett óvodai bezárásokkal kapcsolatos változások feltérképezése érdekében. A kérdőíveket Bakonyi Anna, Kosztel Krisztina és Villányi Györgyné Jutka készítették. A kérdések tartalmaztak statisztikai adatkérést, online óvodai nevelési tervezést, módszertani és megvalósítási módokat, valamint kapcsolattartási, szervezési lehetőségek feltárását is. Az óvodapedagógusoknak és a szülőknek készült kérdőívekben arra kerestük a választ, hogy hogyan élték meg a karanténban, a virtuális térben működő sajátos helyzetet. Kíváncsiak voltunk arra, milyen tapasztalatokkal, érzésekkel lettek gazdagabbak, vagy éppen szegényebbek, s melyek azok a pozitív tudástartalmak, melyek átvihetők, sőt átviendők későbbre is, a mindennapi óvodai életbe. A Facebookon 2020. május 12-e és június 09-e között kiküldött kérdőíveket 1298 óvodapedagógus töltötte ki. A szülők 2020. május 11-e és június 03-a közötti időszakban válaszoltak a kérdésekre, 681-an.

Kulcsszavak: „távnevelés” óvodáskorban, kapcsolatok sokfélesége, életmódbeli változások

Bevezetés

A „Maradj otthon, otthonról dolgozz!” felhívás sok új feladat elé állította a kisgyermekneveléssel foglalkozó felnőtteket.

Mi a feladata ebben a helyzetben az óvodának, az óvodapedagógusnak? A megváltozott körülmények miatt néhol kényszerből és néha tehetetlenségből vagy éppen okszerű tisztán látás és helyismeret alapján sokféle megoldás született. A kérdésre mindenki másképpen válaszolt, és másképpen is valószínűsítette meg, mint ahogyan eltervezte.

A kérdőívek összeállítása előtt helyi problématerképek ismeretében elemeztük a tennivalókat. Mindezek alapján a következő kérdésekre kerestük a

válaszokat: Ha a szülő tanácsot szeretne kérni, mikor, mivel és mennyi ideig érheti el az óvodapedagógust? Milyen szolgáltatásra van szüksége a szülőnek – nevelési tanácsadás vagy problémamegoldás, vagy meghatározott időben egy kis mentesítésre, vagyis „gyermekmentes” időre van szüksége a szülőnek a mindennapi háztartási tevékenységei megoldása érdekében vagy az éppen aktuális távmunkája miatt? A legfontosabb kérdés, mire van szüksége a gyerekeknek ebben az időszakban? Mit tudunk számára nyújtani, hogy ne sérüljön, és a fejlődése ne akadjon meg a megváltozott életmód következményeként. Mi tehetünk, hogy továbbra is érzelmi biztonságban jól érezze magát.” – A családokat és a tudományos műhelyeket e nehéz időszakban legfőképpen hasonló kérdések foglalkoztatták.

Az óvodapedagógusok az online továbbképzések során megtanultak tervezni, csoport naplót készíteni, portfóliót összeállítani számítógépen, a gyermeki fejlődést nyomon követését grafikonokkal szemléltetni. A pedagógusoknak szánt felkészítések folyamán újraértelmezett játékokat is megismertek, illetve felhívtuk a figyelmet, hogy részképeségfejlesztő játékok sokasága található az interneten, érdemes tágítani a tudáshorizontjukat. Sok óvodában úgy használják a csoportszobában a számítógépet, mint „egy játék a többi között”, amin mesét, énekes tevékenységeket láthatnak, mennyiségi és környezetismereti tevékenységek színes tárházával foglalkoznak a gyerekek. A köztudatban gyorsan elterjedt a „távoktatás” fogalom, amely azonban nem teljesen fedi a gyermekek iskolai tanulásával kapcsolatos tennivalók tárházát. Ugyanez vonatkozik a „távnevelés” kifejezésre, mindannyian ebben a sajátos időszakban ismerkedtünk a kifejezésekkel. A távoktatás fogalma és gyakorlata a felnőttképzés terén – a felsőoktatásban és az egész életen át tartó felnőttkori tanulás világában évtizedek óta él. A következő szakirodalmi idézet is ezt támasztja alá. „(A távoktatás során) a tanulásvezetési – irányítási funkciók megváltoznak, a pedagógus szerep is. A tutorok egyszerre képesek többek tanulását vezetni, irányítani ugyanakkor külön-külön egyéni útmutatást adni.” (Csoma, 2014, p. 6). A tanuló és tanítója közötti térbeli és időbeli távolsági létre és ennek többféle megvalósítási módjaira hívja fel a figyelmet kötetében Kovács Ilma. „Távoktatás szempontjából azonban nem csak az a fontos, hogy mindenki hozzáférjen a megfelelő modern eszközhöz (...), hanem hogy egyrészt a pedagógiai szükségletek megfelelően adaptálják azokat, másrészt pedig, hogy ezek az eszközök, módszerek az adaptáció után megfelelő módon illeszkedjenek a rendszerbe.” (Kovács, 1996, p. 50).

A nevelés közvetlen ráhatás útján valósul meg, növel, fejleszt, alakít, óvodás korban pedig a minta, a mintaadás és a minta átvétel jelent elsősorban tanulási folyamatot. Mindezek az online térben kicsit másképpen alakulnak, más hatásrendszerrel bírnak, mint a közvetlen valóságos térben. Ráadásul a „távnevelési” feladatok között sok olyan tevékenység, tennivaló válik másfajta módon megvalósíthatóvá, amely nem is neveléshez tartozik, csak kiegészíti a nevelési folyamatot, vagyis segítheti, vagy éppen gátolhatja a nevelési célok megvalósítását. Ide tartozik egyebek között a szülői nevelési tanács-

adások tartalma, a Coviddal kapcsolatos rendelkezésekkel járó szabályok óvodai rendbe való beillesztése.

Az iskoláskor előtti nevelésben az életkörülményeket érintő változások okozta tartalmak következményei megjelentek a mindennapokban és azonnali megoldásokat igényeltek. Az intézményvezetők körében, a helyi nevelőtestületi vitákban, cikkekben, szakmai körökben új témák, feladatok köré épített lázas munka folyt. Kiemelten a kreatív óvodapedagógusok ötleteire épített fejlesztés, pedagógiai módszerek kimunkálása került előtérbe. Az óvodai honlapokon, óvodapedagógusi levelezések során kerültek felszínre a jó, vagy kevésbé sikeresnek tartott módszerek, eszközök, ötletek, megoldások.

Ezért gondoltuk, hogy egy szakmai civil szervezetben beindított kutatással megpróbáljuk felmérni a valós helyzetet, és megvizsgálni, mire van szükségük az óvodahasználóknak: az óvodapedagógusoknak, a szülőknek és a gyerekeknek.

A felmérés során szerzett adatok számosságáról: óvodapedagógusi kérdések száma: 51, óvodapedagógusi írásos kiegészítő vélemények száma: 2456, szülői kérdések száma: 54, szülői írásos kiegészítő vélemények száma: 822. Ezek a számok azt igazolják, hogy a gyerekek nevelésével foglalkozó felnőttek úgy érezték beszélniük kell. El kell mondani véleményüket a kialakult helyzetek megoldási módjairól. A kérdőívben megfogalmazott válaszaikban közzé tudták tenni problémáikat, és a kérdésekre adott válaszok közben maguk is szembesültek a megoldási módokkal: mit tettek, mit érezték és mit tapasztaltak, mivel a megvalósítók ők maguk voltak. Az adatgyűjtés során örömmel láttuk a gyors válaszadásokat, megdöbbent érdeklődéssel olvastuk a tartalmakat. A felmérés kérdéseit úgy állítottuk össze, hogy egyrészt minél több információt kapjunk a megváltozott helyzetben szervezett tevékenységek tartalmáról, a feladatok eredményességeiről vagy a kudarcokról, valamint kíváncsiak voltunk arra is, hogy ki hogyan élte meg a kialakult új helyzeteket. Az óvodapedagógusok és a szülők kaptak azonos kérdéseket is, hogy összehasonlító elemzéssel tudjunk választ keresni a partneri együttnevelés eredményesebbé tétele érdekében. Arra is gondoltunk, hogy keressük azokat a módszereket, eszközöket, melyek a megváltozott életmódhoz igazodva a fejlesztést is szolgálhatják a gyerekek fejlődésének segítése érdekében.

A kérdések közzététele a neten valósult meg, a Magyar Pedagógiai Társaság (MPT) Kisgyermeknevelési Szakosztály tagjai segítségével, amelyeket a különböző Facebook- csoportokban terjesztettünk.

Szakosztályunkból dr. Bakonyi Anna és Kosztel Krisztina a felmérés utáni időszakban készült külön tanulmányukban az elméleti tézisek mellett, megvalósítható gyakorlati ötleteket, tanácsokat adtak az online óvodai jelenlét megvalósításához. *Online lehetőségek az óvodában, túl a karantén időszakán* (Bakonyi & Kosztel, 2020) című írásból is látszik, hogy nem pusztán a gyors megoldások foglalkoztatták a szerzőket, hanem az is, hogy van-e olyan tapasztalati háttér és lett-e igény és képesség arra, hogy egy új, eddig csak csírájában lévő pozitív tudást az óvodapedagógusok „átvigyenek” a pandémiás helyzet utáni állapotra is.

A felmérés adatainak bemutatása és elemzése

A felmérés települési mutatói

A települési adatokat összesítve megállapítható, minden település típus megfelelően képviselt a felmérésben.

1. táblázat

Települési adatok

települések neve	szülők lakhelye (N = 681)	óvodák telephelye (N = 1298)
főváros	26,9%	23%
nagyváros	11,1%	13%
város	35,9%	42%
falu	26,1%	22%

A kérdésekre a válaszok legtöbbször városokból érkezett, érdekes módon a nagyvárosokból jóval kevesebben voltak aktívák. A fővárosi és a falui szülői válaszok aránya (26,9% és 26,1%), valamint az óvodapedagógusi válaszok aránya (23% és 22%) egyaránt közeli értékeket mutat. Az adatok alapján arra lehet következtetni, hogy a válaszadók véleményére oda kell figyelniük, mert lefedik a települési jellemzőket, valamint a kérdésekre adott válaszok konkrét tényeket közölnek.

A válaszadók körének adataiból kiemelések

Az életkori táblázat megdöbbentő, és komoly problémákra világít rá. Kiemelten a táblázat első négy sora mutat meglepően alacsony arányokat a fiatalabb óvodapedagógusok esetében. A szülők körében a 31–40 éves korosztály válaszadási aránya a legmagasabb.

2. táblázat

A válaszoló óvodapedagógusok és szülők életkori adatai

életkori szakaszok	óvodapedagógusok	szülők
20–25	5,7%	7%
26–30	6,3%	9,8%
31–35	6,1%	24,7%
36–40	6,8%	33,1%
41–45	13,3%	20,5%
46–50	19,9%	6%
50 felett	41,9%	5%

Miért a legmagasabb az 50 éven felüli óvodapedagógusok válaszadási aránya (41,9%)? Mi lehet az oka, hogy a 40 éven aluli óvodapedagógusok válaszadási köre 6,8% alatti értékeket mutat? A legtöbb válaszadó óvodapedagógus (41,9%) 50 éven felüli és ha ehhez 46-50 éves korosztályt (19,9%) hozzáadjuk, akkor azt mondhatjuk, hogy a válaszadó óvodapedagógusok több mint 69,8%-a 46 éven felüli.

Ezekre a kérdésekre ad választ a következő táblázat, amely bemutatja a jelenleg aktív óvodapedagógusként dolgozók életkori korfáját.

3. táblázat

Óvodapedagógusok életkori megoszlása. KIR alkalmazotti nyilvántartás (2021.05.10.)

életkori szakaszok	óvodapedagógusok	óvodapedagógusok
20–25	1611	5,4%
26–30	2126	7,4%
31–35	2527	8,5%
36–40	2934	9,9%
41–45	3777	12,8%
46–50	4736	16,1%
50 felett	11673	39,7%

Ezek az adatok indokolják a válaszadói arányokat. 20-35 éves korosztály az egyötöde az óvodapedagógusoknak. A 46 éven felüliek száma pedig 15 409 fő, vagyis az óvodapedagógusok több mint fele, vagyis 55,8%.

Tovább elemezve az adatokat megállapítható, hogy bizony az óvodapedagógusi társadalomban az 51–58 éves korosztály a legnépesebb, vagyis (9006 fő, 30,6%) aktív óvodapedagógus dolgozik az óvodákban. Az 59–64 éves kort elért dolgozók száma (2379 fő, 8%) majdnem azonos a 31–35 éves korosztályt képviselők számával (2527 fő, 8,5%).

Ezek az adatok fényesen igazolják, hogy sok szükséges (lenne) változások eszközölni, a fiatal óvodapedagógusokat a pályára vonzani, mert a jelenlegi óvodapedagógus-állomány hosszabb távon nem oldja meg az iskoláskor előtti nevelés minőségi megvalósítását, néhány év múlva katasztrofális helyzeteket fog okozni a társadalomban, hiszen az óvodahálózat országos szinten lefedi az igényeket, de képzett óvodapedagógus nélkül nem működik.

A szülői oldalon 31 és 45 évesek vettek részt legaktívabban a felmérésben, a válaszadók több mint 2/3-ad része (78,3%). A nevelőpartneri kapcsolatok építése, javítása érdekében egyaránt érdemes elemezni, feldolgozni és elfogadni tapasztalataikat, javaslataikat.

A következő táblázat a szülők iskolai végzettségét mutatja be. A válaszadók között legmagasabb arányban vannak a felsőoktatásban és középfokon végzettek.

4. táblázat

A kutatásban részt vevő szülők végzettségi aránya

Szülők iskolai végzettsége	N	%
főiskola, egyetem	372	55,3%
középiskola	205	30,5%
szakiskola	61	9,1%
8 általános	30	4,1%
8 általános alatti végzettség	5	0,7%

Sajnos az online térbeli kapcsolatokban a tudásigényű tevékenységek terén lemaradnak az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők, ez a leszakadás tovább növekszik majd a jövőben. Ezért szükséges az alapfokú képzést nyújtó intézményekben céltudatosabb kompetenciafejlesztést megvalósítani (kommunikáció, IKT), hiszen a jövő társadalmában a kapcsolati háló erősítése érdekében a tudás fontossága felértékelődik.

Az online óvodai nevelés megvalósításával kapcsolatos vélemények

Az óvodapedagógusi és szülői igények felmérési adataiból indultunk ki az online neveléssel kapcsolatban. A következő táblázat erre ad válaszokat.

5. táblázat

Óvodapedagógusok és a szülők véleménye az online nevelésről

online térbeli óvodai nevelés	óvodapedagógusi válasz	szülői válasz
igényli	93,5%	85,6%
nem igényli	6,5%	6,8%
nem tudja megítélni	0	7,6%

A táblázat adatainak összehasonlítása azt mutatja, hogy a válaszadók többsége az online térben is igényli a gyermekével való foglalkozást (összesen 7,9% eltérés van a vélemények között). A nemleges válasz esetében még minimálisabb az eltérés (0,3%).

A szülők közül páran a „nem tudja megítélni” szöveget jelölték meg (7,6%), aminek többféle oka lehet: bizonytalanság, ami sok felnőttben jelen van az IKT kisgyermekkor használati tevékenységekkel kapcsolatosan (például: Otthon eddig erősen korlátozták a digitális eszközhasználatot, most éppen a pedagógusok kérésére kezdik el rendszeresen alkalmazni).

Gondoljunk arra, hogy napjainkban mit látnak, hallanak, érzékelnek a gyermekek a családi élet mindennapjaiban. A gyerekek körül élő felnőttek

nem mindig figyelnek arra, hogy szavaik és cselekedeteik azonnal hatnak az óvodáskorú gyerekekre, azok tanulási folyamataira. A bezártság, a mozgáshiány, a szabadsághiány negatívan hat az óvodás fejlődésére. Amikor a gyerekek negatívumokkal élnek együtt, akkor csökken a hosszú távú memória fejlődését segítő tanulási képességük, érzékenyen reagálnak, félelmeik felerősödnek, feleslegesnek érzik magukat. A megszokott napirendi programok felborulása bizonytalanságot idéz elő. Az életmódbeli változások tehát kihatnak a gyerekek fejlődésére. A pandémiás helyzetben az óvodai megszokott szabályok is eltűntek. Az óvodapedagógus más szituációban jelent meg a gyerekek életében, és másképpen is viselkedett.

Vegyük sorba milyen tevékenységi területeket tudtak ajánlani az óvodapedagógusok az óvodabezárások idején, és ezt mennyiben azonosították be a szülők?

6. táblázat

Pedagógiai ajánlások és szülői megítélések

tevékenységi területek	óvodapedagógusok ajánlásainak aránya	szülők tevékenységbeli megítélésének aránya
játék	89,3%	68,9%
szabad tevékenységek	69,6%	48%
mesélés, verselés, bábozás	94%	82,3%
kreatív alkotó tevékenységek	97,4%	91,1%
éneke, énekes játék	90,4%	80,3%
környező világunk tevékeny megismerése	95%	79,1%
mozgás, torna	87,9%	70,9%
szabályok, szokások napirend	27,3%	28,2%

A táblázat adatai azt mutatják, hogy többségében az óvodapedagógusi tevékenységi arány kicsit magasabb besorolási szintet mutat, mint a szülői értelmezések. Ezek a különbségek nem okoznak problémát, a lényeges, hogy látják a szülők az óvodai tevékenységi rendszerek tartalmi elemeit.

A szülők még számtalan tevékenységet jeleztek vissza, amit ajánlottak számukra az óvodapedagógusok. Például: memória játékok, iskolaelőkészítő foglalkozások, nemzetiségi nyelvi nevelés, logikus gondolkodás fejlesztése, nyelvtörők, matematikai feladatok. Gondoskodással, felelősségvállalással kapcsolatos témák is felkerültek, és volt, amikor közösen sütöttek, és néha a szülők külön anyagokat kaptak.

Az óvodapedagógusok részéről további tevékenység ajánlások is szerepeltek a szülők számára: nyelvtörők, találós kérdések, hittan, fejlesztő tevékeny-

ségek, fejlesztő játékok, saját készítésű online játékok, puzzle, matematikai tartalmú tevékenységek, zenehallgatás, közös játékok, színházi előadás, drámajátékok, szülőknek szóló könyvajánlás és gyermeknevelési cikkek, egészséges életmóddal kapcsolatos tartalmak, karanténhelyzettel kapcsolatos javaslatok.

Volt azonban olyan óvoda is, ahol semmilyen tevékenységet nem ajánlottak az óvodapedagógusok a gyerekeknek és szülőknek, illetve csak témákat raktak fel mindenféle iránymutatás nélkül.

Az „iskolaelőkészítő feladatok” megfogalmazás is több válaszban szerepelt, mint ajánlott tevékenység. A megfogalmazás még mindig sokszor elhangzik a szakmai nyelvezetben, a társadalmi diskurzusban, ezért lényeges kiemelni, nem az iskolára való nevelés folyik az óvodában, hanem az életre nevelés – az életkori sajátosságoknak és fejlettségi szintnek megfelelően. Az egyéni bánásmód alapján a kompetenciák alapjainak a lerakása a mérvadó. Ennek érdekében kell megfogalmazni a fejlesztési területeket, összegyűjteni a játékokat, komplex tevékenységi tartalmakat, kialakítani az egyéni fejlődési utak kimunkálását. Egy-egy részképesség kiesésének felismerésével, az elmaradások feltárásával, vagyis a fejlődés nyomon követési eszközeivel és módszereivel tudnak ebben segítséget nyújtani például az óvodapedagógusok vagy a fejlesztő pedagógusok. Ezért lenne érdemes a képzett szakemberek ajánlásait mérlegelni és elfogadni.

Az óvodapedagógusok felkészültsége és a pedagógiai tevékenységek megvalósítása

Meghatározó erővel befolyásolta a tevékenységek tartalmát, az eredményeséget, a sikerélményt, a kudarcot, az az állapotérzés, hogy milyen felkészültséggel kezdték meg az új feltételek mellett otthonról a nevelési feladatok megvalósítását az óvodapedagógusok. Volt, aki a múltbeli tapasztalatokra épített, volt, aki az elsajátított IKT-eszközhasználat és módszertan gyors felidézésével alakította ki ajánlásait, és volt aki a már bevált, régebbi hagyományok továbbvitelét igazította a kialakult helyzetekhez. Ezek mellett meghatározó erővel volt jelen a vezetői elvárások megvalósítása, valamint a kényszerhelyzet szülte kreatív pedagógusi önmegvalósítás megjelenése.

Az óvodapedagógus nevelőmunkáját nagyban befolyásolja, hogy milyen korosztállyal és milyen fejlettségű szinten lévő gyermekekkel foglalkozik. A felmérésben részt vett kollégák homogén, részben osztott és osztott csoportokban dolgoznak. Az óvodai csoport szervezési adatok jól tükrözik a hazai csoportszervezési hagyományokat. Osztatlan csoportban dolgozók száma a legmagasabb (46,2%). Ezt azért pozitív adat, mert a teljesen vegyes csoportban folyó pedagógiai munka nagy rugalmasságot és igen differenciált bánásmódot igényel, és az ilyen csoportban dolgozó óvodapedagógusok erőssége jól szolgálja a megváltozott körülményekhez való igazodást, az újító, nem megszokott tevékenységek szerinti szervezést. Részben osztott csoportban dolgozók aránya (18,1%), homogén csoportoké a kétszerese (35,7%).

7. táblázat

Pedagógusi felkészültség és önértékelés aránya

Óvodapedagógusok önértékelése a szakmai felkészültségről	N=fő	Százalék
megfelelőnek ítélték meg módszertani felkészültségüket	903	70,1%
akadtak nehézségeik a megvalósítás során	336	26,1%
nem volt megfelelő a módszertani felkészültségük	49	3,8%

A táblázat adatai szerint az óvodapedagógusok majdnem $\frac{3}{4}$ része módszertanilag jól felkészültnek tartja magát a pandémia okozta kihívások esetére is. Az tény, hogy az elmúlt 30 évben többféle szervezésű és tartalmú továbbképzés közül válogathattak az óvodapedagógusok, valamint cikkek, könyvek, konferenciák foglalkoztak az online eszközök és módszerek alkalmazási módjaival. A 7. táblázat bemutatja a felkészültségi állapot és megvalósítási módok sokféleségét. Tehát van teendő az alapképzés és a továbbképzések terén a differenciált, gyermekekre szabott egyéni fejlesztési utak kialakításának segítése érdekében. Ezt erősíti a 8. táblázatban foglalt megállapítások adatsora.

8. táblázat

Pedagógusi felkészülés tartalmi különbözőségei

A felkészülés különböző útvonalai	Százalék
A neten található tevékenységek közül tudtam megfelelőt választani	86,4%
Túl soknak találtam az ajánlatokat és nehéz volt keresni megfelelő tartalmakat	12,9%
Saját készítésű tartalmakat, tevékenységeket valósítottam meg	73,6%
Az eddig használt módszerekkel, eszközökkel valósítottam meg a feladatokat	26,4%

Arra kérdésre, hogyan készültek fel az óvodai nevelési feladataik ellátására a pandémia alatt, többféle választ jelölhettek egyszerre az óvodapedagógusok. Kettő magas adatot mutat a 8. táblázat. A net, mint „tálca”, sok ajánlást ad a hozzá értő óvodapedagógusnak (86,4%), és a hozzájuk tartozó gyerekek fejlettségét ismerve így lehetőségük van megfelelő eszközt és módszert kiválasztani és alkalmazni. Majdnem ugyanilyen magas arányt mutat azok száma, akik egyéni tartalmakat készítettek (73,6%), saját tudásuk alapján alkottak. Ezzel kapcsolatban a kérdésekre adott válaszaik is ezt tükrözik: alátámasztják azt az elméleti tézist, hogy az alkotó, kreatív óvodapedagógus – ha hagyják dolgozni, kiteljesedését éli meg, hatékonyabban és eredményesebben tudja megvalósítani az óvodai nevelés alapvető céljait. Erről adnak képet a 9. táblázatban összegzett óvodapedagógusok önértékelési vallomásai:

9. táblázat

Óvodapedagógusok véleményei a saját készítésű online tartalmakról

Óvodapedagógusi vélemények	Százalék
„hasznosnak tartom , amit létrehoztam ”	52,4%
„szülői visszajelzések szerint is nagyon fontos”	51,1%
„ezt kedvelték legjobban a gyerekek”	34,3%
„szeretek saját készítésű eszközökkel dolgozni”	28,9%
„hitelesebben tudom bemutatni”	32,3%
„kihívásnak tekintem”	32,6%
„nem tartom fontosnak az egyéni módszerek alkalmazását”	7,1%
„teljesen feleslegesnek tartom”	2,1%

A táblázat első hat állítása elfogadó, támogató szerepet tulajdonít a saját eszközhasználatnak. A többség hasznosnak tartja saját készítésű online tartalmak létrehozását a pandémia idején . Az utolsó két kérdésre adott válaszok aránya még a 10%-ot sem éri el (7,1% és 2,1%), tehát elmondhatjuk, hogy a válaszoló óvodapedagógusok nagy arányban fontosnak tartották saját készítésű tartalmak létrehozását.

A felmérésben a tervező munkában történt változásokra is kiemelten figyeltünk, erre adnak választ a 10. táblázat adatai.

10. táblázat

Az óvodapedagógusok véleménye saját pedagógiai tervező munkájukról

Óvodapedagógusi online pedagógiai tervező munkája	Százalék
Eredeti terv szerint dolgozott, de kicsit változtatott, hogy megfeleljen az online tevékenységeknek	80,7%
Tartotta magát az eredeti tervhez	12,4%
Nem az eredeti tervnek megfelelően dolgozott teljesen új tervezéssel t	6,9%
Kötelező jelleggel ajánlott tevékenységeket	0,4%
Választhatóság biztosításával ajánlott tevékenységeket	98, 1%
Szülői módosíthatóság lehetőségével ajánlott tevékenységeket	38, 7%
Hetente egy - két tevékenységet sz ervez	5,1%
Hetente 3-4 tevékenységet szervez	15,9%
Hetente 5 vagy több tevékenységet is szervez online térben	56,1%
Változó, témától függ, hogy mikor milyen gyakorisággal szervez tevékenységet	22,4%

Színes a kép, elmondható, hogy a változtatási lehetőségeket tartalmazó kérdések kapták a legmagasabb értéket (38,7% és 98,1%). Ez mutatja az óvo-

dapedagógusok rugalmasságá t, az igazodás fontosságát. Vagyis az igényekhez igazodás képességét, ami meghatározó jelentőségű az óvodai nevelési folyamatokban. A 178 egyéni véleményből kiemelt néhány jellemző gondolat arra mutat rá, hogy a tervező munka során az óvodapedagógusok partneri szakmai kapcsolatai, milyen nehézségekbe ütköztek:

„Csak egyikünk dolgozott távmunkában. A párom ügyeletet vállalt, az IKT-eszközök használatának ismeret-hiánya miatt.” „Kolléganóm nincs fenn a Facebook-on, és Messengeren sincs. A heti tervezetét elküldte nekem e-mailben, én pedig megszerkesztettem belőle, amit feltöltöttem a csoportunk Facebook oldalára.” „Nincs ugyan váltótársam, de a velem dolgozó pedagógiai asszisztens, dajka is értékes gondolatokkal gazdagította a javaslataimat.” „Kolléganómet saját gyerekei leterhelték, így egyedül csináltam mindent.” „Heti váltással készültünk.” „(Új) dolgoztunk, ahogyan) k ötelezett rá a vezető”.

A szöveges megjegyzésekből megállapítható, hogy az óvodapedagógusok feladatvállalása heterogén képet mutat. Az elvárásoknak való megfelelés, adott óvodákban rendelkezésre álló körülmények mássága befolyásolta az eredményességet, sokféle megoldást indukált. Mindezek mellett érdemes a szülők véleményének összegzését is elemezni. (11. táblázat)

11. táblázat

A szülők véleménye az online óvodai nevelés tartalmi ajánlásaival kapcsolatban

Szülők véleménye az óvodapedagógusi ajánlásokról	Százalék
„igen, elegendő tevékenységeket ajánlott az óvodapedagógus, tudtam válogatni”	79%
„túl sokat küldött”	10,7%
„nem kaptam anyagokat”	2,5%
„nem volt gyermekem számára megfelelő a küldött anyag”	4%
„kevésnek találtam a küldött anyagokat”	6,2%

A szülők elégedettek voltak az óvodapedagógusok által küldött szakmai anyagokkal (79%). A válaszokban a tanulási tevékenységek túlsúlyban, az alapkészségek fejlesztése érdekében, sajnos a szabad játék, és annak fejlesztő hatása itt nem került kiemelésre a nevelés folyamatában.

387 szöveges szülői kiegészítő válasz érkezett az online óvodai nevelés tartalmi ajánlásaival kapcsolatban, melyek elfogadó és elutasító véleményeket egyaránt tartalmaznak.

Az elfogadó véleményekből kiemelések: *„Új verseket tanultunk, több témakörrel beszélgettünk a feladatok kapcsán, rengeteget rajzoltunk.” „Kisfiam szívesen végzi az ajánlott gyakorlások nagy részét, és ez szerintem lelkesebbé teszi.”*

„Életkorának megfelelő tartalmakat kaptunk, versek, mondókák, zenés mesék, énekek formájában.” „Mintha az oviban lennénk napi szinten két fog-

lalkozás van. Tudás bővítése, képességek gyakorlása.” „Az egy-egy téma köré felépített feladatok, dalok, versek jobban érdeklik a gyerekeket.”

„A kreatív ötletek, mesék, versek fejlesztették a nagy- és finommozgásokat, a szókincset, figyelmet, koncentrációt, hogy csak néhányat említsek meg a sokrétű feladatok közül.” (A gyerekek) olyasmit is csináltak, amit egyébként itthon nem szoktak, például sokkal többet kézműveskedtünk itthon, mint eddig.” „Igen, maximálisan sikerült egyben tartani a kis csapatot! Sok, számomra is új technikával találkozhattunk, sok móka és kacagás volt a tornák alatt is.” „Jó ötleteket merítettem, mind lakáson belüli mozgáshoz, mind kreatív elfoglaltsághoz. Illetve talán még fontosabb, hogy gyakran megmagyarázták, mit fejleszt, miért hasznos egyik-másik dolog.” „Olyan kreatív feladatokat küldtek, melyeket én nem tudtam volna kitalálni. A videós mesék pedig egészen testközelbe hozták az Óvónéniket.” „Hittan anyagokat nagyon jól tudtuk használni, de a kreativitás, finommotorika is fejlődött.”

A szülői negatív tapasztalatokat leíró vélemények - az online óvodai nevelés tartalmi ajánlásaival kapcsolatban - indoklásokat is tartalmaznak arról, hogy miért nem vették figyelembe, miért nem építették be az otthoni napirendbe az ajánlott online óvodapedagógusi ajánlásokat.

„Mintha egy módszertani kézikönyvet olvastam volna, sok gyakorlati dolog nem volt benne.” „Sajnálatos módon az óvónő szerepet a 8 órás munka mellett képtelen voltam betölteni. Mert a munkahely, minden eddigig meghaladó módon nagyobb terhet rótt ránk. Az online foglalkozások pedig pontosan akkor kívánták volna meg a jelenlétemet, amikor a munkahely is... Engem frusztrált az óvoda digitális jelenléte. Mivel a gyermek sem szerette, onnantól kezdve elengedtem a csoportfoglalkozásokat.”

„A home office és a nagyobb testvér digitális oktatása mellett kevés időnk maradt az ovisal feladatozni (...) azt gondolom jobban fejlődött attól, hogy a nagytestvérel játszott, itthon közös élmények érték stb. Fejlődés szempontjából egyáltalán nem számított az a pár feladat, amit az óvodából küldtek.” „Nem küldtek semmit, minden feladatot én találtam ki netről.” „Néhány linket Facebook csoportban hébe-hóba nem neveznék igazi kapcsolattartásnak.”

Fontos hangsúlyozni, hogy az otthoni környezetben a *munka világának* és az óvoda világának/ illetve az *iskola világának* a beillesztésére nem volt felkészülve a család. Sem a gyerekek, sem a szülők.

Tudomásul kell venni, hogy a hirtelen életmódváltozás, a helyi megszokások felborulása nagyon komoly szervezési és szemléletbeli változtatást igényel. A napirend egészen más elvek alapján kell, hogy biztosítsa minden családtag önálló életterét, és nem olyan életmódot kell kialakítani, mint például a szabadság alatt. Otthon van mindenki, és mégis másféleképpen kell élni. Ennek kialakítására nem volt idő, a bezárás gyorsan jött, és ez az, amivel elsődlegesen kell foglalkozni – mivel a feltételteremtés az alapja a nyugodt, kiegyensúlyozott és eredményes együttélésnek.

Az óvodapedagógusok ajánlásainak fogadtatását összegeztük az óvodapedagógusok és szülők véleménye alapján a 12. táblázatban.

12. táblázat

Az online óvodai nevelés tartalmi ajánlásai alapján megvalósított gyermeki tevékenységekről adott pedagógusi és szülői vélemények

A javasolt gyermeki tevékenység	pedagógusok véleménye	szülői vélemények
van, amikor érdekelte, aktív volt, van, amikor nem	67,3%	63,3%
érdeklődve figyelt egy darabig, aztán otthagya	5,3%	25,8%
csak figyelt, szemlélődött	5,1%	6,9%
nagyon várta, hogy mi fog történni – változó érdeklődéssel	26%	23,2%
kérte, hogy kapcsoljuk be a gépet	0%	10,3%
érdeklődve figyelt	16,5%	44,9%
hozzászólt a témához	0%	19,6%
rá kellett beszélni	0%	11,6%
egyáltalában nem érdekelte	14,1%	12,2%
nem figyelt, noszogatni kellett	0%	5%
nem lehetett megítélni	10,9%	5,9%
megjegyzés: Az óvodapedagógusok nem tudtak minden kérdésre válaszolni, mert nem voltak egy térben a gyerekekkel, a szülők tudták gyermeki reakciókat pontosan megfogalmazni.		

A 12. táblázat részletes képet ad a gyermeki hozzáállás és viselkedés szülők által tapasztalt oldaláról. A várakozás, az érdeklődés és a figyelem aránya biztató, a szemlélődés is. Természetesen a figyelem elkalandozásának sokféle oka lehet, a helyi körülmények meghatározó erővel befolyásolják ennek mértékét, amiről nincsenek információink. A szülők véleményét jól tükrözik és árnyalják a táblázaton kívüli adatok egyarnt: 79%-uk gondolja úgy, hogy kaptak megfelelő segítséget az óvodapedagógustól az online óvodai időszak alatt, ezért tudtak válogatni az ajánlatokból. A szülők 54%-a szerint túl sok elvégzendő tevékenységet küldött az óvodapedagógus, ami befolyásolta az otthoni napi életet, zavarta a családot. A szülők $\frac{3}{4}$ része (75,3%) jelezte, hogy a kapott ajánlott tevékenységek segítették gyermekük fejlődését.

A szülők a következő területeken érezték előbbre lépést óvodáskorú gyereküknél az online óvodai időszak alatt: finommotorika, kézügyesség, eszközhasználat (például olló használata) türelem, beszéd (például online logopédiai fejlesztés és szókinccs), önbizalom, képzelőerő, valamint a mozgás tevékenységek során. Eredményeink árnyalt értelmezéséhez kiemeltünk konkrét szülői véleményeket a szülők megfogalmazásait használva. Láthatóak az egymással vitázó vélemények, a különbözően értelmezett tapasztalatok.

„Hiába a sok feladat, úgy érzem nem fejlődött úgy (itthon), mint az oviban. Hiányoznak a társas kapcsolatok, a csapatszellem, a húzóerő. Óriási kiesésnek érzem ezt a fél évet. Az óvodai pedagógusok mindent maximálisan megtettek, még többet is, mint elvárható.”

„Direkt kiemelték, hogy ezek csak ajánlások, semmiképp ne erőltessük, csak amihez kedve van. Ez nekem nagyon szimpatikus volt. 3-4 éves gyerekekről van szó. Volt, amit pár nappal később csináltunk meg, mert akkor volt hozzá kedve.” „Sajnos nem volt kötelező semmi.” „Elfogadtam és megcsinálta a gyerek. Néha kisebb-nagyobb rábeszélés kellett a gyerekeknek, hogy megcsinálja, de mindig elkészítette, amit kértek.” „Az óvodától nem a gyerekmegőrzést várjuk akkor sem, ha normál működés van. Itthon sem bántam, hogy vannak kötelezők.” „Örültünk volna, ha kapunk feladatokat, vagy egyáltalán némi érdeklődést a pedagógustól.”

Összegezve igen heterogén a kép az adatok és az írásos vélemények alapján. Ez természetes, mivel az érintettek az átélt tevékenységek alapján tudták megítélni az ajánlások eredményességét. Az óvodapedagógusok munkájában módszertani téren van, ahol újítások is találhatóak, de alapvetően a régi módszereik élnek. A feladatadás dominanciája - sajnos -, megfigyelhető mind a szülők, mind az óvodapedagógusok szemléletében. A játékban, kiemelten a szabad játékban való spontán tanulás fontossága nem kapja meg a jelentőségéhez képesti megfelelő teret a válaszok elemzése alapján.

Az online eszközök célszerű alkalmazásának kialakításához, az új életmód folyamatába való beillesztéséhez helyi családismereti, partneri együttműködési lehetőségek kialakítására egyaránt szükség volt, illetve lett volna. Alapos átgondolást igényel a szülőknek való tevékenység ajánlása során a mikor, mit és mennyit differenciált átgondolása. Mindig két oldalról kell átgondolni a tervezést, szervezést és megvalósítást. A z óvodapedagógus felkészültsége és gyermekismerete illetve, a szülői nevelés megismerése egyaránt lényeges eleme a folyamatnak. Egyenrangúan lényeges a szülő hozzáállása és lehetőségei. A felmérésben kiemelt hangsúlyt kapott az egyéni bánásmódra, a differenciált tevékenység ajánlásra való odafigyelés.

13. táblázat

Egyéni beszélgetések a gyerekekről

Az egyéni beszélgetési lehetőségek megvalósítása	óvodapedagógusok válaszai	szülők válaszai
volt gyerekre irányuló egyéni beszélgetési lehetőség	26,1%	26,8%
nem volt gyerekre irányuló egyéni beszélgetési lehetőség	13,1%	39,8%
gyerekeknek adott vagy kért egyéni tevékenység-ajánlást	32,9%	42,9%
gyerekeknek nem adott vagy nem kért egyéni tevékenység-ajánlást	23,8%	20,8%
nem éltek az egyéni beszélgetés lehetőségével	37%	36,4%

A 13. táblázat adatai vegyes képet mutatnak az óvodás gyermek körül lévő szülők és óvodapedagógusok egyéni beszélgetési igényeiről az online óvodai időszakban. Mindig fontos cél erősíteni a nevelőpartneri viszonyt, az együttnevelés fontosságának erősítése, erre szükséges építeni a jövőben is nagyobb odafigyeléssel az egyéni bánásmód tartalmi megvalósítása érdekében.

Egy következő kérdésben az egyéni beszélgetések kezdeményezési igényét tárták fel az adatok. Az óvodapedagógusok szerint szülői kezdeményezésre jött létre az egyéni beszélgetés a legtöbb esetben (81,2%), az óvodapedagógusok kevesebbet kezdeményeztek (66,7%), mint a szülők, és az óvodavezetők kezdeményezték a legkevesebbet (5,1%) a beszélgetéseket. Érdekes adat, hogy a gyerekek is kezdeményeztek beszélgetéseket (29,6%). A *lehetőség, az igény és szükségszerűség* összhangjának megteremtése vihetné előbbre az egyéni bánásmód szélesebbkörű gyakorlati alkalmazását. A kutatás tapasztalatai szerint az óvodapedagógusok mindennapi pedagógiai munkájában az online időszak alatt is a csoportban való gondolkodás tapasztalható. Pedig az életmódbeli változás, és a sokféleség a gyermekek fejlődési folyamataiban igényli az egyéni tervezést, és ezáltal az egyéni módszerek alkalmazását a pedagógiai folyamatokban, valamint a kapcsolattartási módokban.

A *fogadó* órák évek óta rendszeresen megvalósulnak az óvodákban. Sokszor behívják az óvodapedagógusokat a szülőket, hogy a gyerek egyéni fejlődéséről, nevelési kérdésekről beszéljenek, szülők is nagy arányban kezdeményeznek beszélgetéseket. A pandémia alatti intézménybezárások idején a személyes beszélgetésről nem lehetett szó, de adatainkból látható, hogy erre igény van, és szükséges is a partneri együttnevelés érdekében, a sajátos nevelési igényű gyermekek és szüleik esetében még inkább. A differenciált egyéni bánásmód megvalósítása érdekében szükség van az egyéni beszélgetésekre, a család és az óvoda kapcsolat tartási módjainak korszerűsítésére a mai kor eszközeinek célszerű felhasználásával (például online platformok szinkron használata).

Kapcsolattartás

Az online kapcsolattartási eszközök használatáról ad képet a 14. táblázat.

14. táblázat

A kapcsolattartás módja család és óvoda között az online nevelési időszakban

kapcsolattartási eszközök, -módok	óvodapedagógusok válaszai	szülők válaszai
E-mail	35,3%	23,6%
Messenger	76,6%	53%
Facebook	82,8%	78,8%
Telefon	43,6%	20,5%
Zoom	1,2%	említettek

A táblázati adatokban „kapcsolattartási eszközként” a Facebook volt a leggyakoribb kölcsönösséget és partneri viszonyt jeleztek a válaszadó óvodapedagógusok a szülőkkel való együttműködés minőségére vonatkozó kérdésnél (78,3%).

A szülők kiegészítésként a következő kapcsolattartási módokat sorolták még fel: *Zoom, Google Drive, Google Classroom, Viber, Padlet, weboldal, Skype., óvodai honlap, papírra nyomtatott feladatok, amit kitöltve személyesen adtak le az óvodában.*

Az óvodapedagógusok az alábbi kapcsolattartási módokat jelölték még meg: *óvodai honlap, Google Classroom, Google Meet, YouTube, Blog, WhatsApp, Google fotók, videófelvételek, az ajánlott játékok papíron való eljuttatása videó beszélgetés szervezése, Google levelezőcsoport létrehozása. Személyes látogatás is előfordult. Szerepeltek még: Zoom, Google Drive, Viber, Padlet, Skype használata kisebb arányban.* Az online óvodai nevelés időszakának kapcsolattartási tapasztalataira vonatkozó szülői véleményekből vett idézetek szintén árnyaltan mutatják meg a kialakult helyzet megélését.

„Nekünk óriási segítség és kapaszkodó volt, hogy „nem engedték el a kezünket.” „Segített kialakítani egy újfajta mindennapi rutint a lányaim számára, jó volt látni, hogy az óvó társak hogyan valósítják meg a teendőket és jól estek az óvó nénik mindenkor kedves, dicsérő szavai.” „A kisfiam negyedik éve járt ebbe az óvodába. Amióta új vezetője van (kb. 2 éve), egyre-másra szembesülök azzal, hogy mennyire nem értek egyet az óvoda működésével: sokszor azt érzem, hogy én szülő vagyok az óvodáért, a szabályaiért, stb, nem pedig az óvoda a gyerekekért, pedig szerintem ez utóbbi volna helyes.” „Az óvodapedagógusok részéről semmiféle igény nem mutatkozott a gyermekekkel történő kapcsolattartásra. A kapcsolattartás - ha egyáltalán ezt annak nevezhetjük - kimerült a napi, zömmel internetről összeollózott ajánlások küldésében.” „Minden elismerésem a gondosan összeállított, gazdag kínálatért, amit kapunk. Csak azt sajnálom, hogy a munka-háztartás-gyerekek körüli mindennapi feladatok mellett csak a töredékét tudom annak megvalósítani, amit ajánlanak, illetve amit az óvodában kapnának.”

Érdekes megvizsgálni az óvodapedagógusok által megfogalmazott mondatokat arról, hogyan élték meg az online időszakban a kapcsolattartást a szülőkkel. 336 fő írt szabad szöveges választ ebben a témában.

„Néhány szülő igényelte a kapcsolatot, és nem kaptunk visszajelzést. Igazából ez nem bánt bennünket a kolléganőmmel, de sok kérdőjel maradt így bennünk a kölcsönösséggel kapcsolatban. Vajon igényelték - e ezt a szülők? Az ötleteket, vajon szükség volt-e ránk, több esetben?” „A szülők nem voltak partnerek. Azt gondolom teher volt számukra. Főleg, akinek iskolás gyereke is van.” „Három csoportra tudom osztani. Az egyik: a szülővel nem lehetett felvenni a kapcsolatot, így nem tudtam a gyermek fejlődését nyomon követni. A második: A szülő belépett a Facebook zárt csoportjába, meg is nézte a posztjaimat, de nem látzott, hogy a gyermek aktív-e, mert a szülő nem posztolt semmit, illetve nem volt kommunikatív. A harmadik csoport aktívan részt vett az online munkában.”

„Ahol nem volt technikai eszköz, csak telefonon informálódtam.” „Nálunk az óvodavezető gondolja magát fontosnak, hogy ő küldje a szülőnek az általunk megírt heti szakmai tervet darabokban. Tehát akadályozta a kapcsolattartást a szülővel. De a gyerekeket nem hagyhatom magukra: így a Padlet alkalmazást használva, küldöm a szakmailag komplex játék és tevékenység ajánlást 1 hétre: projektszemlélettel tervezve. Minden szülővel egyénileg tudok így kapcsolatot tartani.” „A vezető utasítására nem volt egyéni kapcsolattartás.” „A szülőket nem sikerült aktivizálnunk. Hiába igyekeztünk a kolléganőmmel olyan saját anyagot összeállítani, ami maximálisan a mi gyerekeinkre szabott, otthon megtalálható, egyszerű anyagokból, olcsón, pedagógiai rutin nélkül is egyszerűen megvalósítható, mégis érdekes, fejlesztő - úgy érzem, legtöbbször el sem jutott a gyerekekhez.” „Hiába támogatom a családok mindennapi életét, ha nem kapok visszajelzést. Mivel ajánlásként adjuk a tevékenységeket, általában nem végzik el. A meséket örömmel vették, de már a dalokat, verseket nem tanulták meg, kevés tevékenységről kaptam visszajelzést. Egy család örült a rendszeres kapcsolattartásnak.” „Ezen a téren nem éreztem hiányosságot. A szülők sokszor megkerestek kérésekkel, kérdésekkel és problémákkal is. Sőt, több családnál azt éreztem, hogy ebben az időszakban sokkal több bizalmas dologgal fordultak hozzám.” „Tilos volt Facebook csoportot létrehozni az óvónőnek önkormányzati utasításra, így a szülők maguk hozták létre a csoportot, amibe az SZMK-s szülő feltöltötte, amit küldtem. Majd a szülők Messengeren küldtek fotót az elkészített dolgokról vagy kérték a segítségünket.”

A szöveges válaszokból kirajzolódik mind a szülők, mind a pedagógusok bizonytalansága. Kíváncsiak voltunk arra is, vajon a kapcsolatok változásait hogyan élték meg a résztvevők. Történt-e változás a kapcsolatok intenzitásában és minőségében az online óvodai időszakban.

A válaszadók kevesebb mint fele, 49%-a elégedett az óvodával való kapcsolattartási módokkal. Az új kapcsolattartási módok, új eszközök beépüléséhez idő kell, kidolgozott stratégiai tervre és helyi elfogadott speciális igények figyelembevételére egyaránt szükség van.

Következtetések

A felmérés képet ad a kutató-fejlesztő szakembereknek, óvodafenntartóknak, óvodavezetőknek, óvodapedagógusoknak arról, hogy a megváltozott életmód, életvitel alatt az online óvodai nevelés mit tudott adni az óvodahasználóknak, a szükségleteikre, az igényeikre mennyire és hogyan tudott válaszolni az óvoda, elsősorban az óvodapedagógusok. Arra is sok adat érkezett a szülőktől, hogyan élték meg maguk a gyerekek az eseményeket. Sajátos képet formálhatunk a szülői válaszokból arra vonatkozóan, hogy az online óvodai nevelés időszaka a szülők megfigyelései szerint gyerekeik fejlődésére hogyan hatott. Természetesen eredményeink korlátok között értelmezhetőek, ugyanakkor fontos eredményünk szerint, az online óvodai nevelési idő-

szak esetében és a személyes jelenléti időszak esetében egyaránt bővíthető a szülőkkel való kapcsolattartás új formákkal, olyan új kapcsolattartási módok megtalálásával, amelyre a családdal való együttnevelés egy szoros, egymásra figyelő partneri kapcsolatban támaszkodhat. Eredményeink alapján erre mind az óvodapedagógusoknak, mind a szülőknek kifejezett igénye van.

Eredményeink szerint az online nevelési időszakban az óvodapedagógusok kevésbé törekedtek az egyéni bánásmód elvének tartalmi megvalósítására, az eltérő, egyéni különbségekre való odafigyelésre.

Lényeges eleme az új helyzetben való helytállásnak, hogy amit vállal az óvodapedagógus, azt meg is tudja valósítani. Az életkörülmények is nagyon befolyásolják a munkavégzést. A tapasztalatokból kiderül, gyümölcsöző az óvodapedagógusok esetében is a személyre szabott munkavégzés megteremtése. Nagyon fontos jelenleg is a rendszeresség és következetesség elveinek elfogadása, erősítése, bizonyos egészségügyi szabályok, napirendi elemek megvalósulása.

Az életmódbeli változások hatásai tettenérhetőek a felmérés adatainak elemzésével. Ezeket csoportosítva az alábbi tények adnak további gondolkodási és fejlesztési útvonalakat a szakemberek számára. A gyerekek körében tapasztalt hatások, tennivalók és eredmények: alkalmazkodniuk kellett a megváltozott helyzetekhez, így önállóságuk gyorsabban fejlődött, önellátásra is többször volt szükség; más-más szokások léptek életbe és kaptak prioritást, amit el kellett fogadni; a bizonytalanság érzése miatt viselkedésük megváltozott, van aki erőszakosabbá, vagy éppen fordítva visszahúzódnóvá, magányosabbá vált, *érzelmileg labilisabb, bizonytalanabb* lett; a félelemmel kapcsolatos hatások erősítették a viselkedés megváltozását (beszéd és mozgásfejlődés elmaradásai)

A szülők körében tapasztalt hatások, tennivalók és eredmények: egy részükhöz jobban megismerte az óvodai hatások sokféleségét, az óvodai nevelés tartalmát; többségük jobban érzékeli és jobban rálát, hogy mire van szüksége gyerekének; rádöbben, hogy az életmódbeli változásokkal kapcsolatos másfajta családi napirend kell, amit ki kell együtt alakítani a családtagokkal; minden családtagnak biztosítani szükséges az önálló életteret, az óvoda–család kapcsolat fontossága érdekében helyi hálózatépítés szükséges, szülők–szülők újfajta kapcsolati rendszerének kiépítése is indokolt.

Óvodapedagógusok körében tapasztalt hatások, tennivalók és eredmények: bizalom kiépítése és biztosítása szükséges a fenntartótól, vezetéstől az új életmód sikeres megvalósításához; a jól képzett és nagy önállósággal bíró kreatív óvodapedagógus kibontakozása lényeges cél; óvodán belüli és óvodaközi szakmai munkaközösségekre van szükség a tudásfejlesztésre a helyi igények és lehetőségek, valamint szükségletek szerinti tervezéssel, megvalósítással; az egymásra figyelés, másik fél meghallgatása, türelem – az egyéni differenciált bánásmód megerősítése a gyermeki érdekek előtérbe helyezésével hangsúlyos szerepet kap az online térben is; a három oldal kapcsolatépítése – *gyermek, szülő, óvodapedagógus* – egyéni és közösségi formáinak

újítására van szükség – korszerű online eszközök bevonásával, illetve a helyi igények és lehetőségek figyelembevételével.

Ajánlások a továbblépés és a másfajta környezeti feltételek közötti óvodai nevelés sikeres megvalósítás érdekében: Az óvodán belül az óvoda dolgozói – beosztásuk és képzettségük szerinti segítséget kapjanak munkájuk megváltozott helyzetekhez való igazítása érdekében. Az egymástól tanulás lehetőségeit kell megteremteni a tanuló szervezet kialakításával. Az óvoda külső és belső kapcsolatainak ápolásában, fejlesztésében és működtetésében igen fontos szerepet játszik a körülmények megváltozása. A helyi feltételek nagy mértékben befolyásoló tényezők, meghatározó a tudásszint, az óvodahasználók körének igényei és szükségletei alapvetőek, és ehhez kell igazodnia a helyi óvodai közösségnek, vagyis közös megállapodás szükséges: ki hogyan, mikor, és milyen eszközzel tud kapcsolódni, milyen szokásrendet tud elfogadni – így teremthetőek meg az újfajta kapcsolati hálóok.

A kapcsolatok formái és tartalmi elemeinek megújulását eredményezheti az informatikai eszközök tárházának céltudatos használata. A zárt Facebook csoportok alakításával a kapcsolat nem csak az óvodapedagógus és szülő, de a szülők közötti kapcsolatfelvételt is biztosíthatja. Mód nyílik egymás megismerésére nem csak a régi módszerekkel (a szülői értekezleten, és a nyílt napokon). A szülők bevonását a nevelőmunka folyamatába szintén szükséges jobban kiépíteni. Modern kapcsolattartási módokkal (Zoom, Skype, Teams) hasznos lehet például módot találni arra, hogy - a munkára nevelés megalapozása érdekében - beleláthatnak egy-egy szülő, családtag munkatevékenységeibe. Ezen élmények felhasználásával a kortársi kapcsolatok alakítását egyaránt pozitívan lehetne befolyásolni. Lehetőségeket kell teremteni a gyerekek számára felidézni a látottakat, felhasználni a kapott élményeket spontán beszélgetések során, vagy éppen élményrajzot készíteni.

Az óvoda külső kapcsolatainak építésében a levelezési tevékenységek igen eredményesen alkalmazhatók az információs eszközökkel. Az óvodák honlapjai képet adnak az óvoda működésétől kezdve a tartalmi munkájának elemeiről, a tárgyi és személyi feltételeken át egészen az egyes tevékenységi tartalmak bemutatásáig. Sok helyen pár perces videók, színes képek és a képek alá írt szövegek engednek bepillantás az eseményekbe. Azt is mondhatjuk, hogy nyitott könyv lett az óvodán belüli élet a szülők és a fenntartók számára is az online térben.

Összegezve a gyermekekkel foglalkozó felnőttek körének arra kell legjobban törekednie, hogy az érzelmileg legfogékonyabb korban az érzelmi biztonság a bizalom ne sérüljön, hanem még jobban támogató és erős bástya legyen. A közös élmények, a gyerek önálló, nyugodt játéktérének biztosítása, más fejlesztő tevékenységek megteremtése is lényeges, nem csak az óvodai nevelés folyamatában, hanem otthon a családban is teret kell, hogy kapjon. Mindezeket az óvodapedagógus és a szülők összefogásával, együtt gondolkodással, felelősséggel lehet megvalósítani.

Irodalom

- Bakonyi A. & Kosztel, K. (2019). Online lehetőségek az óvodában, túl a karantén időszakán. *Óvodai Vezetési és Nevelési Módszertani Tanácsadó*, 8(11), , 33-44 .
- Csoma, Gy. (2014). Mire való az andragógia? *Szaktudósító*, 09–10, 6-7 .
- Kovács, I. (2005). Új út az oktatásban? *A távoktatás*. OKKER.
- Villányi, Gy.né (2019). Távnevelési feladatok lehetőségei. *A Kisgyermek*, 13(5), 27 .

Villányi, Gy.

**The effect of lifestyle changes
(experience of kindergarten teachers and parents in 2020)**

An extensive online survey was conducted in the first half of 2020, led by the Early Childhood Education Department of the Hungarian Pedagogical Society (MPT), to map the changes related to the kindergarten closures that came into effect. The survey was made by dr. Bakonyi Anna, Kosztel Krisztina and Villányi Györgyné Jutka. The questions included requests for statistical data, online kindergarten education planning, methodological and implementation methods, as well as exploration of contact and organisational possibilities. In the questionnaires for kindergarten pedagogues and parents, we sought the answer on how they lived and experienced the quarantine, with the new virtual space. We were curious about what feelings and experiences, richer or poorer they got, and in what way we can use its positive part to transfer knowledge we can use later, in everyday kindergarten life. The questionnaire was sent out on Facebook to kindergarten educators on 12th May 2020, 1298 of them filled it until 9th June. The parents filled it between 11th May 2020, and 3rd June, 681 of them.

Keywords: „remote education” in kindergarten, diversity of relationships, lifestyle changes

